DIRI.00.0000.0000

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

گزارش‌های مدیریتی

ایده پژوهشگران به زبان مدیران اجرایی (ازما)

فهم دانش پژوهی آموزش عالی در تجربه زیسته استادان ممتاز ایرانی؛ یک مطالعه روایت پژوهی

رضا منیعی

طرح مسأله از شما

راه‌حل ازما

اجرا از شما

www.irphe.ac.ir
irphe
r.maniee@irphe.ac.ir

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

ماریپچ ازما

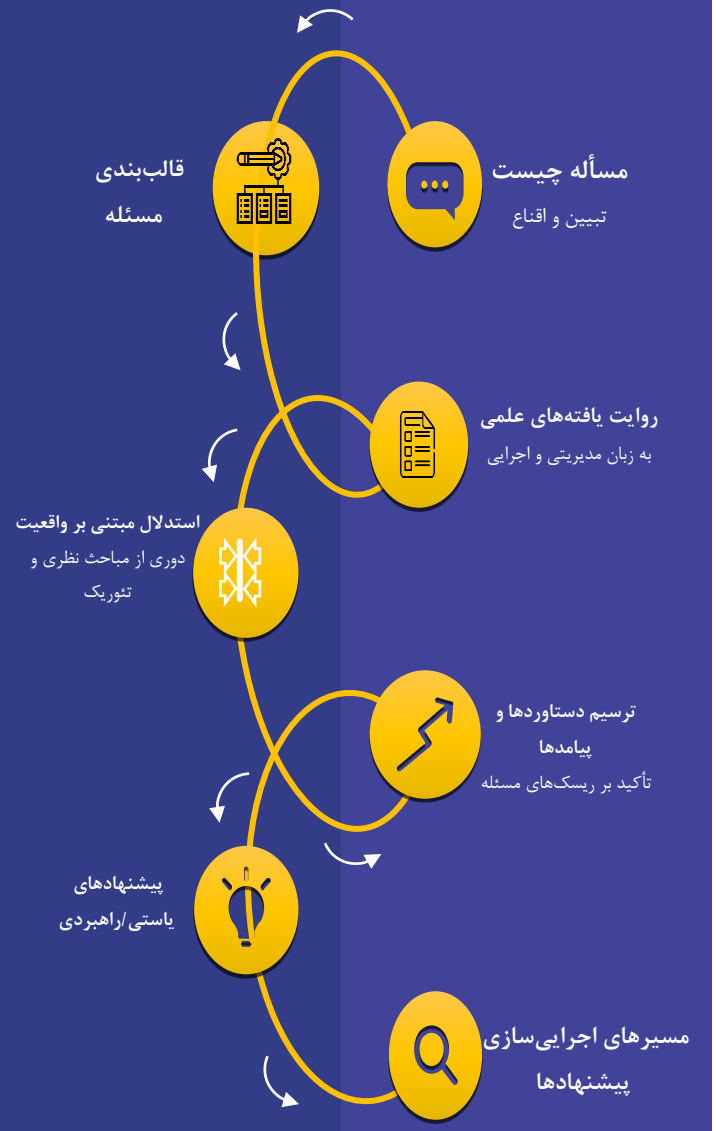

مسئله چیست؟

تغییر و تحولات چند دهه اخیر به خصوص تحولات بازار کار و شکل‌گیری رقابت اقتصاد جهانی و سایر کلان روندهای پر شتاب محیطی موجب سیطره یافتن منطق بازار بر نظام آموزش‌عالی و تقلیل آن به یک سازمان خدماتی با بهره‌وری کمّی شده است. چنین تفکری موجب تک ساحتی شدن فعالیت نظام دانشگاهی و رو به نزول گراییدن فعالیت‌های آموزشی و دانشی اصیل در نظام دانشگاهی گردید. در مواجهه با چنین وضعیتی، مفهوم دانش پژوهی به دامنه موضوعات آموزش عالی و الگوی عملکرد دانشگاهیان اضافه شده است. مفهوم دانش‌پژوهی آموزش عالی فراتر از پژوهش است و فعالیتی است که بر تفسیر مجدد دانش، ادغام، یکپارچگی و کاربرد آن تاکید دارد و می‌تواند در هر یک از عرصه‌های نظام دانشگاهی اعم از آموزش، پژوهش، خدمات و مدیریت دانشگاهی بکار رود. در این راستا پژوهش حاضر برای فهمِ چیستی و چگونگی فعالیتهای دانش پژوهیِ آموزش عالی طراحی و اجرا شد و امید است نتایج آن بتواند در توسعه کیفیت کار دانشگاهیان به ویژه اعضای هیأت علمی اثربخش باشد.

روایت یافته‌ها

فهم چیستی و چگونگی فعالیت دانش‌پژوهی آموزش عالی در تجربه زیسته ۱۵ استاد برجسته ایرانی بر اساس مصاحبه نیمه ساختار یافته و تحلیل کیفی، نشان داد که در وهله اول شش ویژگی کلیدی شامل: ۱-یادگیرنده بودن، ۲- گشودگی فکری، ۳- سازگارشوندگی، ۴- کنشگری، ۵- خودساختگی، و ۶- گردشگری علمی شکل دهنده شخصیت دانش‌پژوهی بوده است. شکل گیری این ستونهای شخصیتی برآیند عوامل فردی، آموزشی و محیطی بوده است. با چنین شخصیتی، فعالیت دانش‌پژوهی آموزش عالی در تجربه مشارکت‌کنندگان، فرایندی هنری است که به صورت تحلیل نقادانه عرصه‌های مختلف نظام دانشگاهی مبتنی بر یک سنت یا باور فکری مشخص و انجام مداخله خلاقانه، مبتکرانه و هدفمند مبتنی بر الزامات زمینه‌ای و تبدیل نتایج آن به یک جریان علمی پویا و زنده و الهام بخش در مقیاس فرا زمانی و مکانی جلوه می‌یابد. بنابراین دانش‌پژوهی آموزش‌عالی فرآیندی باورمند، نقاد، مبتکرانه، زمینه‌مند و جریان‌ساز است.

چالش‌ها، الزمات و پیش‌بایست‌ها

فعالیت دانش‌پژوهی یک فعالیت تقلیدی، مکانیکی و برخوردار از نتایج ملموس و قابل اندازه گیری عینی نمی‌باشد که بتوان در قبال آن مداخلات مدیریتی و اداری کنترل‌گر به کار گرفت، بلکه فرایند هنری در هم‌تنیده‌ای‌است که لازم است فرد، باورمندی، منتقدی، کنش‌ورزی، و تلاش‌گری را پیشه فعالیت‌های علمی خود نماید تا بتواند به کنش دانش‌پژوهانه در عرصه‌های مختلف نظام دانشگاهی بپردازد.

پیشنهادها برای برنامه‌ریزان و سیاستگذاران

پیشنهاد ۱

سیاست‌گذاران آموزش عالی از جهت‌گیری بازاری برای عاملان علمی (استاد و دانشجو) پرهیز کنند و محیطی تسهیل‌گر، حمایتی و مبتنی بر استقلال علمی در جهت رشد و تعالی روحیه و شخصیت دانش‌پژوهی تدارک ببینند.

پیشنهاد ۲

ترویج ویژگی‌های شخصیتی مطلوب دانش پژوهی در میان کنشگران و ذی نفعان آموزش عالی

پیشنهاد ۳

حمایت، پشتیبانی و تسهیلگری از برنامه‌های توسعه حرفه‌ای و فردی اعضای هیات علمی و دانشجویان در جهت ارتقای رشد حرفه ای و شخصیتی

آگاه سازی مدیران، اعضای هیات علمی و دانشجویان از ابعاد شکل دهنده شخصیت دانش پژوهی و فرایندهای شکل گیری فعالیتهای دانش پژوهی

مسیرهای اجرایی‌سازی پیشنهادها

مسیر نخست

تکریم استادان برجسته و برخوردار از ویژگی های دانش پژوهی و ارج گذاری به فعالیتهای آنها و معرفی به جامعه دانشگاهی

مسیر دوم

پرداخت گرنت یادگیری و گردشگری علمی برای رشد حرفه‌ای و شخصیتی اعضای هیات علمی و دانشجویان

مسیر سوم

برگزاری کارگاه های آموزشی برای آگاه سازی مدیران، اعضای هیات علمی و دانشجویان با ابعاد شکل دهنده شخصیت دانش پژوهی و فرایندهای شکل‌گیری آن